

ОЛЕКСІЙ БІЛОВЛ,
*випускник Школи професійної журналістики «НОВА УКРАЇНА» 2011 року,
кореспондент, керівник із Євро-2012, інфраструктури, транспорту
інформаційної агенції «РБК-Україна»*

РАСИЗМ ТА АНТИСЕМІТИЗМ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Голокост. Іноді здається, що речі, поняття, події і трагедії минулого, які нас оточують, для нас не мають ніяких загадок. Взяти той же Голокост. Зрозуміло, що справа йде про масове знищення євреїв під час Другої світової війни. Та хіба може сучасна людина уявити собі цифру знищених у 5 мільйонів!? Ні. Мало того що інформпростір останніх років переповнений новинами про масову загибель. Так і взагалі людина практично не здатна уявити собі таку кількість жертв. Парадокс!? Загибель тисяч, сотень тисяч уявити зможе, а мільйонів ні. А оскільки немає візуального образу, то немає і співчуття. До того ж мало уявляєш масштаб події (а у даному разі мова йде про глобальну трагедію), доки не стикнешся з тими, для кого вона не просто історична дата.

Але розумієш це тільки згодом... Бо перше враження від семінару, на який з легкої руки "Нової України" мене було запрошено від Єврейського культурного центру – це цікавість. Звичайно важливо було дізнатись від безпосередніх джерел – що є Голокост. Тим більше зважаючи на ситуацію навколо визнання українського Голодомору. Але я навіть уявити не міг масштаб цієї проблеми. Бо справа ж не у євреях. Жах Голокосту полягає у тому, що 5 мільйонів (з них 1,5 дітей) було винищено через те, що вони мали однакові етнічні ознаки і належали до одного народу. І саме коли стикаєшся з окремими долями тих хто вижив... починаєш розуміти для чого потрібно пам'ятати і вивчати ці події.

Бо що таке Голокост. Саме слово походить з грецької мови (грец. Ολόκαυστος) — і складається з двох частин (holos), що означає «випалений», або «спалений повністю» та (kaustos), що означає «жертвоприношення». За свідченням Вікіпедії - спочатку слово голокост мало релігійний підтекст. Хоча також вживалося протягом сторіч по відношенню до катастроф переважно пов'язаних з пожежами. Це вже з середини 20 сторіччя слово «голокост» вживалося в пресі щодо хвилі терору проти єврейського населення Європи початого Адольфом Гітлером. А з 50-х років 20 сторіччя слово Голокост стало загальноживаним по відношенню до політики винищення нацистами під час Другої Світової Війни євреїв та інших народів Європи. І в такому сенсі сучасне слово «Голокост», на відміну від іншого його значення, пишеться з великої літери.

Цей семінар поставив особисто передо мною дуже багато запитань. Ось скажімо з чого починалися єврейські терори як у нацистській Німеччині, так і у жовтневій Росії!? Зі злиднів. Найбільш бідні верстви населення замість того, щоб визнати свою провину за власну злиденність знаходили за вказівкою своїх вождів зовнішнє джерело власних проблем. І цим джерелом ставали "чужинці" - успішні, заможні євреї.

А зважаючи на кризу, яка відбулася у 2008, і насувається знову (не можна не брати до уваги подібний сценарій). Ось скажімо на семінарі професором Джоном Сільверманом було наведено цікавий приклад. Біг-борд: на якому на червоному фоні зображено двох собак, причому на одній з них чорна шапочка (нагадує кипу) на іншій червоний ошийник. І надпис Gristmas guality – Нанука. Здавалось би, що страшного!? Але питання у тому, що, дивлячись на цей борд, так і хочеться кинути чимось в обличчя цим собакам, особливо тій, що ніби в кипі. Бо в неї такі очі – просто жертва. Не кажучи вже про відвертий стьоб (там ще один напис двічі vodka та wodka) над Ханукою. Або інший приклад: коли на обкладинці зірка Давида ніби встромлена у серце Британії. Звичайно можна посміхнутись, але минулорічний приклад з Брейвіком (норвезький масовий розстріл) доводять, що не звертати уваги сьогодні досить ризиковано.

Та не всі учасники семінару поділяють такі думки. Особливо багато емоцій викликала лекція "Як боротися з переписуванням історії в Східній Європі" Denis MacShane MP, former Europe minister, author of 'Globalising Hatred: the new Anti-Semitism,' and chair of the All-Party Commission of Inquiry into Anti-Semitism. Тим більше, що вона багато в чому зачіпала латвійське питання, а представників з цієї прибалтійської країни було представлено на семінарі одразу троє. Спілкуючись з представником прибалтійської делегації, я багато в чому відкрив для себе ідентичність формування нації (у тому числі і власної армії) між Латвією та Західною Україною.

Проте вже наступна лекція "Як Великобританія суспільство і преса відповіла на прихід масової єврейської імміграції зі Східної Європи в кінці 19 і початку 20 століть", яку прочитала Dr. Anne Kershen, Senior Research Fellow, Centre for the Study of Migration, Queen Mary College, University of London об'єднала аудиторію після жорстких дебатів. Мене особисто вразив ряд законів, де окремо вказувалось за яких умов євреїв може бути допущено на територію Лондона.

З практичного боку було дуже корисно було дізнатись як у британських ЗМІ захищається право на інформацію. Так Alex Gerlis, Former Head of Training at the BBC College of Training and chair of the European Broadcasting Union Training Committee розповів про "Образотворчий Баланс - BBC і об'єктивність". Цю ж тему продовжив і круглий стіл за участю Simon Kelner, former editor of the Independent та Jonathan Freedland, A Ivor Gaber, Prof. Media and Politics, University of Bedfordshire, member of the UK National Council of UNESCO, який в свою чергу розповів як права ЗМІ захищаються у Великій Британії.

Звичайно - це далеко не все, що відбулося за ці три дні в Лондоні. Якщо резюмувати, то вперше за довгий час повернулася здатність відчувати чужий біль. І замислитись над тим, що ризик повторення етнічних погромів - це не чиясь марення. Адже агресія знову починає відроджуватись у суспільстві, що пов'язана у тому числі зі скінхедами (білою расою), та інших ультра-націоналістичних рухів (девiз яких - земля для своїх, для титульних націй) яскраво свiдчить про необхідність роз'яснення, вивчення і нагадування жахливих наслідків подібного намагання захисту природної нації. Тим більше, відновлюючи події вже згаданого тут минулорічного розстрілу у Норвегії.

А напередодні молодий автор "Декларації незалежності Європи 2083» Андерс Брейвік холоднокривно за півтори години розстріляв 86 неозброєних підлітків з пістолета «Глок» та автоматичної штурмової гвинтівки. За кілька годин до подвійного теракту Брейвік розмістив в Інтернеті «У документі, що нараховує 1518 сторінок, він детально розписує свій план звільнення Європи як від мультикультуралізму, так і від мусульманської релігії. Декларація складається з 4 розділів: «Підйом культурного марксизму», «Ісламська колонізація», «Надія», «Новий початок». Гарні ідеї, тільки виконання вилилось у вибух у комплексі урядових будівель (загинули 7 осіб), а потім він висадився на острові Утейя і півтори години Брейвік ходив по молодіжному табору і стріляв в усіх, що попадалися йому тинейджерів. Тих, хто виживав він добивав пострілами у голову.

Так що питання не у мусульманах, євреях чи циган (проблему Gypsy або циган було також досить детально розкрито під час семінару)... Питання у масовому розстрілі людей через їх етнічні ознаки. До того ж людиною, яка народилась у родині дипломата (у початковій школі навіть вчився в одному класі з членами королівської сім'ї Норвегії), людиною з заможної родини. Тим більше, що за словами прем'єр-міністра Норвегії Йенса Столтенберга ніколи з часів Другої світової війни в країні не було злочинів таких масштабів. А це знову ж таки наштовхує на думку, що людство забуло про уроки Голокосту. І йому знову і знову потрібне нагадування про те, до чого веде теорія "чистоти раси".